

Historie a vývoj léčebné výživy

Výživa je nejdůležitější součástí zevního prostředí, proto je významným faktorem harmonického rozvoje tělesných i duševních schopností zdravého člověka. Nemocný organismus je na různé chyby ve výživě citlivý a s eventuálními nedostatky se většinou obtížně vyrovnává. Léčebná výživa má nepochybně velké možnosti v **předcházení a léčení jednotlivých chorob**. Nejstarší zprávy o léčení dietou nalézáme již dlouho před naším letopočtem u Egypťanů a Židů, kteří používali různých potravin k léčení nemocných při rozličných chorobách. Také **Hippokratés** (5. století před naším letopočtem) přikládal výživě nemocných velký význam a právě jemu se připisují dodnes respektované výroky, že „*naše potrava má být lékem a naše léky mají být potravou*“ a „*nemocného je nutno dietou nejen léčit, ale i živit*“.

Římská lékařská škola, jejíž hlavními představiteli byli **Galénus a Celsus** (2. stol. n.l.), připisovala léčení výživou rovněž značný význam. Stejně tak se věnuje dietetice i **lékařská škola Salernská na Sicílii** (13. stol. n.l.). Dobové spisy zaznamenávají výsledky zkušeností věhlasných lékařů o působení různých potravin nebo různého způsobu výživy při určitých chorobách, jež pak předávají dalším generacím. Hovoříme proto o období dietetiky empirické. Rozvojem lékařství a přírodních věd v 19. a 20. století byly získány přesnější představy o metabolických dějích v organismu a mohly být položeny základy moderního pojetí nauky o výživě a dietetice.

Vývoj české, resp. československé dietetiky

První zmínky o české dietetice nalézáme v písemnictví již v r. 1522, kdy se lékař **Wenceslaus Payer** zabývá léčebnými postupy v Karlových Varech. V četných kuchařských knihách, vydávaných zejména v 19. a 20. století (Rettigová, Sandtnerová), bývala část věnovaná přípravě pokrmů pro nemocné a jídlům postním. Půst byl v té době chápán nejen jako požadavek náboženský, ale i jako zdravotně-preventivní opatření. V r. 1927 vydává dlouholetý lázeňský šéfkuchař **Jan Kettner** za spolupráce **MUDr. Maxe Poppera** publikaci **Hygienická a dietní kuchyně**. První česká příručka dietetiky Otakara Koseho vyšla v r. 1928. Poměrně starou tradici má i pražská škola pro dietní sestry založená r. 1934 z iniciativy Ženského výrobního spolku za podpory MUDr. Bohumila Prusíka. Tato škola byla první ve střední Evropě a jedna z prvních v Evropě vůbec.

Většího rozmachu dosáhla dietetika u nás teprve po druhé světové válce. Roku 1951 zahajuje svou činnost pražský a o dva roky později i bratislavský **Ústav pro výzkum výživy lidu**. Od r. 1951 začíná **Společnost pro racionální výživu** pořádat pravidelné sjezdy dietních pracovníků. Důležitým mezníkem naší dietetiky je usnesení kolegia ministra zdravotnictví z 1. září 1960, jímž se dietetika stává nedílnou součástí komplexní léčby. Československý dietní systém byl vytvořen v r. 1952–1954 a publikován v Praze r. 1955 a v Bratislavě r. 1958. V roce 1968 následovalo druhé, přepracované a rozšířené vydání. Roku 1983 byl vydán inovovaný **Diétny systém pre nemocnice - Dietní systém pro nemocnice**. Složení diet částečně ovlivňovalo i nové zpracování doporučených výživových dávek a nové mezinárodní jednotky (SI) – nové vyjádření energetické hodnoty potravin v kilojoulech (kJ) místo dřívějších kalorií (kcal). Dietní systém byl celostátní závaznou normou. Vzhledem k dvojjazyčnosti publikace byl součástí publikace i slovensko-český a česko-slovenský slovník.

Odkazy

Použitá literatura

- KRÍŽEK, Vladimír. *Obrazy z dějin lázeňství*. 21. vydání. Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-092-6.
- DOBERSKÝ, P. *Nauka o výživě a dietetice*. 1. vydání. Praha : Státní zdravotnické nakladatelství, 1965.
- DOBERSKÝ, P. *Diétny systém pre nemocnice - Dietní systém pro nemocnice*. 1. vydání. Martin : Osveta, n.p, 1983.
- KAVINOVÁ, A. *Účelná výživa člověka od mládí do stáří*. 1. vydání. Nákladem ministerstva zemědělství republiky Československé, 1947.
- KETTNER, J a M POPPER. *Hygienická a dietní kuchyně*. 1. vydání. Praha : Ústřední dělnické knihkupectví a nakladatelství, 1927.